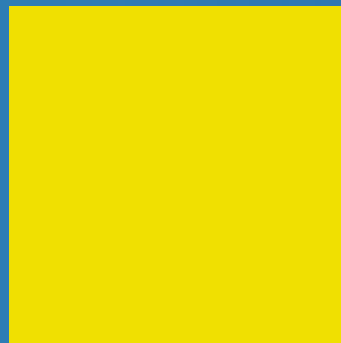

1

ONTMOETING MET DE ANDER:
OMGAAN MET DIVERSITEIT

OMGAAN MET DIVERSITEIT

1.1 INLEIDING

Het onderwerp van deze module is “Ontmoeting met de ander: omgaan met diversiteit”. De module behandelt twee brede thema’s onder dit algemene thema. Het eerste is de kwestie van **burgerschap** en de bescherming die een (nationale) staat biedt. Het belangrijkste doel dat hiermee samenhangt, is te benadrukken dat rechtvaardigheid ook de zogenaamde **statusrechtvaardigheid** omvat, het waarborgen van de status van een persoon, die hem of haar vervolgens in staat stelt andere rechten te doen gelden. Vaak wordt dit aspect van rechtvaardigheid aangeduid als “**het recht om rechten te hebben**”. De tweede kwestie betreft staatlozen **en vluchtelingen**, die tot de meest kwetsbare groepen behoren en vaak niet in staat zijn hun fundamentele mensenrechten veilig te stellen. Bovendien behoren deze personen vaak tot andere culturen of godsdiensten en worden hun ontmoetingen daardoor extra bemoeilijkt.

Wat het voorkomen van polarisatie en radicalisering als centraal aspect van het EDUC8-project betreft, is het duidelijk dat bovengenoemde onderwerpen en kwesties vaak onderwerp van felle en controversiële **discussie en onenigheid zijn** (vluchtelingen en immigratie als “bedreiging” voor DE economie of cultuur, aspecten van assimilatie, enz.)

De belangrijkste **doelstellingen en leerresultaten** voor de module zijn de volgende:

- de begrippen staatlozen, ontheemden en vluchtelingen te kennen en begrijpen,
- het belang van statusrechtvaardigheid als onderdeel van mondiale rechtvaardigheid te erkennen en waarderen,
- de gevolgen van de mondialisering en aanverwante vraagstukken voor de samenleving kunnen analyseren en evalueren,
- het belang in te zien van gastvrijheid en wettelijke bescherming van de rechten van vluchtelingen en migranten,
- te kunnen nadenken over hoe men “anderen ontmoet”, anderen die van ons verschillen, en wat de belangrijkste belemmeringen zijn voor het ideaal van (een cultuur van) gastvrijheid

Afbeelding 1.1
Vluchtelingenmeisje
Bron: © Ahmed akacha/
Pexels.com

1.2 INLEIDING TOT DE MONDIALE ETHIEK EN DE KOSMOPOLITISCHE ETHIEK

Mondiale ethiek is een raamwerk in de ethiek dat tracht vragen te formuleren en antwoorden te geven op ethische uitdagingen die de wereld in zijn geheel aangaan. Zij erkent dan ook dat de globalisering en de wederzijdse afhankelijkheid van de mensheid resulteren in de toestand waarin de ernstigste uitdagingen – waaronder morele uitdagingen – waarmee wij vandaag de dag worden geconfronteerd in hun essentie mondiaal zijn en alleen binnen een mondiaal kader kunnen worden aangepakt (Strahovnik 2019). Denk bijvoorbeeld aan de economische, sociaal-culturele, technologische, geostrategische, informatieve en ecologische uitdagingen.

Mondiale ethiek wordt op verschillende manieren vormgegeven en benaderd, waaronder de mensenrechtenbenadering, de ethiek van de capabilities approach, ethisch kosmopolitisme, mondiale ethos (*Weltethos*) initiatieven, mondiaal recht en benaderingen van mondiale rechtvaardigheid en ontwikkelingsethiek (Strahovnik 2019).

De Amerikaanse filosofe Martha Nussbaum stelde vanuit het kader van een ethiek van basic *capabilities* (kernmogelijkheden) een visie op moreel fatsoen voor. Deze visie wordt in hoge mate gekenmerkt door de globale dimensie en omvat de erkenning dat een duurzame, rechtvaardige, en moreel fatsoenlijke toekomst voor ons allen de erkenning inhoudt dat “wij burgers zijn van één onderling afhankelijke wereld, bijeengehouden door wederzijdse broederschap, door het nastreven van wederzijds voordeel, door zowel mededogen als eigenbelang en door een liefde voor de menselijke waardigheid in alle mensen, zelfs als we niets te winnen hebben bij samenwerking met hen” (Nussbaum 2006b, 324). Een dergelijke opvatting van moreel fatsoen vereist dat we op wereldschaal ethische kaders formuleren, verankeren en handhaven.

Afbeelding 1.2
Wereldbol in onze
handen
Bron: © Valentin
Antonucci / Pexels.com

Maar hoe kan dit worden bereikt in het licht van diversiteit en onenigheid?

Het huidige tijdperk wordt gekenmerkt door een onheilspellende spanning. De menselijke diversiteit is nog nooit zo prominent geweest en de behoefte aan samenwerking tussen volstrekt verschillende mensen is nog nooit zo dringend geweest. Verschillen in cultuur, opleiding, etniciteit, religie en levensstijl verdelen mensen gemakkelijk. Kan de ethiek gedragsnormen aanreiken die iedereen een gevoel van inherente waarde geven en het mogelijk maken om conflicten vreedzaam op te lossen? Dit is de hoop van de meeste grote schrijvers in de ethiek. Maar ook zij verschillen onderling van mening. Hun meningsverschillen hebben bij velen het vertrouwen verminderd dat ethiek normen kan verschaffen die we allemaal kunnen gebruiken bij het sturen van ons leven en onze relaties met anderen. (Audi 2007, 17)

Wij worden geconfronteerd met een situatie waarin het besef van de diversiteit van de wereld nog nooit zo groot is geweest als nu. Wij kunnen tegelijkertijd erkennen dat ook de behoefte aan wereldwijde samenwerking nog nooit zo groot is geweest.

Naarmate de aardbol materieel tot één wereld uitgroeit, wordt het steeds prangender om te begrijpen hoe aanspraken op universaliteit kunnen worden verzoend met uitspraken in religieuze en culturele verscheidenheid en hoe de eenheid van de rede kan worden verzoend met de diversiteit van levensvormen. (Benhabib 2011, 59)

De mondiale ethiek hoopt dan ook een kader te bieden voor morele eenwording, dat de waarde en waardigheid van ieder mens erkent en tegelijkertijd mogelijkheden biedt voor het oplossen van conflicten.

Het bouwen van een soort ethisch kader met twee niveaus is één van de strategieën die worden toegepast als reactie op de uitdaging om een voldoende gemeenschappelijke basis te creëren voor een verenigd mondiaal ethisch kader, ondanks alle verschillen tussen culturen en morele tradities. Tegelijkertijd tracht deze strategie een kader te bieden dat robuust genoeg zou zijn om essentiële aspecten van moraliteit te vatten. In zo'n kader is het bovenste niveau gedeeld en universeel, terwijl het onderste niveau specifieker is en meer geworteld in lokale tradities (Strahovnik 2019). Er zijn twee structurele modellen die men volgt bij het opbouwen van zo'n gedeelde mondiale ethiek. Het eerste model ziet mondiale ethiek als beperkt tot de sfeer van interactie tussen verschillende morele tradities of gemeenschappen en tot het vastleggen van onderlinge overeenstemming over de grenzen van zo'n interacties. Een dergelijk model van mondiale ethiek bevat in de kern een akkoord over een reeks regels en verbintenissen die betrekking hebben op interactie en uitwisselingen tussen groepen en gemeenschappen op regionaal en mondiaal niveau. Bij deze regels en verbintenissen kan men denken aan een verbintenis tot vreedzaam samenleven, tolerantie, wederzijds respect, partnerschap, wederzijdse hulp

en eventuele samenwerking. Het tweede model, vaak aangeduid als het integratiemodel, gaat verder en tracht een diepere morele integratie, een gemeenschappelijke ethische kern, tot stand te brengen.

Afbeelding 1.3
Onderlinge
afhankelijkheid
Bron: © ArtHouse Studio /
Pexels.com

Mondiale rechtvaardigheid is een aspect van de mondiale ethiek dat gericht is op rechtvaardigheid op wereldschaal. De aandacht gaat hierbij in de eerste plaats uit naar het domein van de internationale en mondiale instellingen en naar de handelingen en het beleid van staten en andere actoren in de mondiale sfeer die de wereldorde beïnvloeden. Binnen een dergelijk perspectief wordt gezocht naar de universele normen van rechtvaardigheid. Het kan worden onderverdeeld in twee delen, waarvan het eerste de politieke dimensies van rechtvaardigheid en het tweede de sociaal-economische dimensies van rechtvaardigheid omvat. Het eerste deel richt zich op rechtvaardige processen van (mondiaal) bestuur, rechtvaardigheid als aspect van politieke besluitvorming en de bescherming van fundamentele mensenrechten. Het tweede deel omvat een veelheid aan kwesties en vragen die verband houden met sociale, economische en culturele statussen en omstandigheden, waaronder zaken als armoede en ongelijkheid, verdeling en exploitatie van hulpbronnen, mondiale handelsregels en de open toegang tot de wereldmarkten (Nagel 2005).

Kosmopolitisme of kosmopolitische ethiek is een mogelijke oplossing (of althans een eerste stap in de richting van zo'n oplossing) voor de genoemde mondiale uitdagingen of een mogelijk geschikt perspectief voor een ethisch discours binnen het mondiale kader. Ethisch kosmopolitisme is de opvatting dat wij op het mondiale niveau verplichtingen en verantwoordelijkheden hebben tegenover anderen. Politiek kosmopolitisme pleit voor de idee van een soort concrete wereldpolitiek, een wereldregering, en een bijbehorend wereldburgerschap. Cultureel kosmopolitisme is de opvatting dat wij een onbevangen belangstelling zouden moeten cultiveren voor verschillende culturen (met inbegrip van het behoud van deze culturen) en voor een opkomende universalistische cultuur.

1.3 MENSENRECHTEN, STATUSRECHT, STAATLOZEN EN VLUCHTELINGEN

Mensenrechten zijn de rechten die individuen (of groepen van individuen) uitsluitend toekomen omdat zij mensen zijn en die gebaseerd zijn op de onvervreemdbare waardigheid en inherente waarde van ieder menselijk wezen. Zij vormen de grondslag van een rechtvaardige en vreedzame samenleving.

“Mensenrechten zijn rechten die wij enkel en alleen hebben omdat wij als mensen bestaan - zij worden door geen enkele staat verleend. Deze universele rechten behoren aan ons allen, ongeacht nationaliteit, geslacht, nationale of etnische afkomst, huidskleur, godsdienst, taal of enige andere status. Ze variëren van het meest fundamentele - het recht op leven - tot de rechten die het leven de moeite waard maken, zoals het recht op voedsel, onderwijs, werk, gezondheid en vrijheid.” (OHCRH 2021)

Mensenrechten zijn:

- **universeel:** zij behoren toe aan elke persoon, wat betekent dat allen er in gelijke mate recht op hebben
- **onvervreemdbaar:** zij behoren inherent toe aan elke persoon en mogen niemand worden ontnomen; zij kunnen alleen worden beperkt in specifieke omstandigheden, voor een beperkte tijd, en in overeenstemming met een strikte eerlijke rechtsgang
- **Ondeelbaar en onderling afhankelijk:** de mensenrechten vormen een geheel (economische, sociale, politieke en culturele rechten) en zijn van elkaar afhankelijk, hetgeen betekent dat men niet ten volle een bepaald recht kan genieten zonder dat ook andere rechten worden gewaarborgd. De schending van een bepaald recht heeft gewoonlijk negatieve gevolgen voor andere rechten.
- **gelijk en niet-discriminerend:** alle mensen zijn gelijk in waardigheid en rechten (OHCRH 2021).

Waardigheid is de fundamentele, inherente en onvervreemdbare waarde die alle mensen hebben op grond van hun mens-zijn. Waardigheid wordt vaak beschouwd als de basis voor de fundamentele aanspraken en mensenrechten van elk individu. Waardigheid wordt daarom geassocieerd met een onvervreemdbare status die aan alle mensen toebehoort, ongeacht hun kenmerken en omstandigheden.

De waardigheid van ieder individu beschermt hem/haar tegen inmenging of vormen van ongepaste behandeling die de waardigheid zouden aantasten (bijvoorbeeld vernederende behandeling, foltering, enz.) of situaties waarin men zich zou kunnen bevinden (bijvoorbeeld extreme armoede, slavernij, enz.). De fundamentele rechten van de mens daarentegen kunnen worden opgevat als de minimumvoorwaarden voor het verschaffen of beschermen van de waardigheid van het individu.

Afbeelding 1.4
Grondrechten van de mens
Bron: © STOATPHOTO / Adobe Stock

Statusrechtvaardigheid heeft betrekking op de vraag wat nodig is om erkend te worden als drager van rechten. Een van de centrale rollen is hier weggelegd voor het concept van “het recht om rechten te hebben”, zoals besproken in het werk van Hannah Arendt en Seyla Benhabib (2004). Zo’n “recht op lidmaatschap of status” is belangrijk omdat het andere rechten mogelijk maakt. Het recht om rechten te hebben is een mensenrecht dat kan worden verdedigd vanuit de beginselen van mondiale en kosmopolitische rechtvaardigheid en moraal in het algemeen. Dit recht vertegenwoordigt een recht van ieder mens om door anderen erkend te worden (en anderen op hun beurt te erkennen) als een persoon die recht heeft op moreel respect en wettelijk beschermde rechten op basis van een gedeelde menselijkheid (Benhabib 2011, 59-60).

Afbeelding 1.5
Status is belangrijk
Bron: © RODNAE
Productions / Pexels.com

Staatlozen zijn die personen die “door geen enkele staat als onderdaan worden erkend volgens de werking van zijn wetgeving” (VN 1954). Dit betekent dat een staatloze iemand is die van geen enkel land de nationaliteit heeft. Als zodanig zijn zij bijzonder kwetsbaar.

Om deze reden bestaat er een systeem dat minimumnormen vaststelt voor de behandeling van staatlozen met betrekking tot hun rechten (recht op onderwijs, werk en huisvesting, recht op identiteit, reisdocumenten en administratieve bijstand).

De mogelijke gevolgen van staatloosheid zijn ingrijpend en beïnvloeden alle aspecten van het leven. Het kan onmogelijk zijn legaal te werken, eigendom te bezitten of een bankrekening te openen. Staatlozen kunnen een gemakkelijke prooi zijn voor uitbuiting als goedkope arbeidskrachten. Vaak mogen zij niet naar school of gaan studeren, mogen zij niet trouwen en kunnen zij geen aangifte doen van geboorte of overlijden. Staatlozen kunnen niet stemmen en hebben geen toegang tot het nationale rechtsstelsel. (Couldrey & Herson 2009, 2)

De belangrijkste oorzaken van staatloosheid zijn mazen in de nationaliteitswetgeving die bepaalt onder welke omstandigheden iemand een nationaliteit verkrijgt of kan verliezen, migratie (in combinatie met de context waarin iemand verhuist van de geboortestaat (die nationaliteit op geboorte alleen niet erkent) naar een staat die niet toestaat dat een ouder de nationaliteit via familiebanden doorgeeft), het ontstaan van nieuwe staten en veranderingen met betrekking tot grenzen en het verlies of het ontnemen van de nationaliteit (UNHCR 2021).

Afbeelding 1.6
Toegang geweigerd
Bron: © nalidsa /
Adobe Stock

Ontheemden of onder dwang ontheemde personen zijn personen die onvrijwillig of onder dwang zijn weggevoerd van hun huis of hun geboortestreek. Volgens de VN waren er in 2019 heel de wereld ongeveer **80 miljoen** onder dwang ontheemde personen, waarvan naar schatting 30-34 miljoen minderjarige. Van alle gedwongen ontheemden waren er 26 miljoen vluchtelingen en 45,7 miljoen in eigen land ontheemde personen (UNHCR 2020).

Ten minste 100 miljoen mensen werden de afgelopen 10 jaar (2010-2019) gedwongen hun huis te ontvluchten, op zoek naar een toevluchtsoord binnen of buiten de grenzen van hun land. Gedwongen ontheemding en staatloosheid bleven de afgelopen jaren hoog op de internationale agenda staan en bleven in alle delen van de wereld dramatische krantenkoppen halen. Nu in 2021 twee belangrijke verjaardagen naderen, de 70e verjaardag van het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen van 1951 en de 60e verjaardag van het Verdrag tot beperking van staatloosheid van 1961, is het duidelijk dat deze rechtsinstrumenten nog nooit zo relevant zijn geweest. Tientallen miljoenen mensen konden terugkeren naar hun woonplaatsen of andere oplossingen vinden, zoals vrijwillige repatriëring of hervestiging in derde landen, maar nog veel meer mensen konden dat niet en voegden zich bij het aantal ontheemden van de vorige decennia. Eind 2019 was het aantal mensen dat onder dwang ontheemd was als gevolg van oorlog, conflict, vervolging, mensenrechtenschendingen en gebeurtenissen die de openbare orde ernstig verstoorden, gegroeid tot 79,5 miljoen, het hoogste aantal ooit volgens de beschikbare gegevens. Het aantal ontheemden was bijna het dubbele van het aantal van 41 miljoen in 2010 en een stijging ten opzichte van het aantal van 70,8 miljoen in 2018. (UNHCR 2020, 6-8)

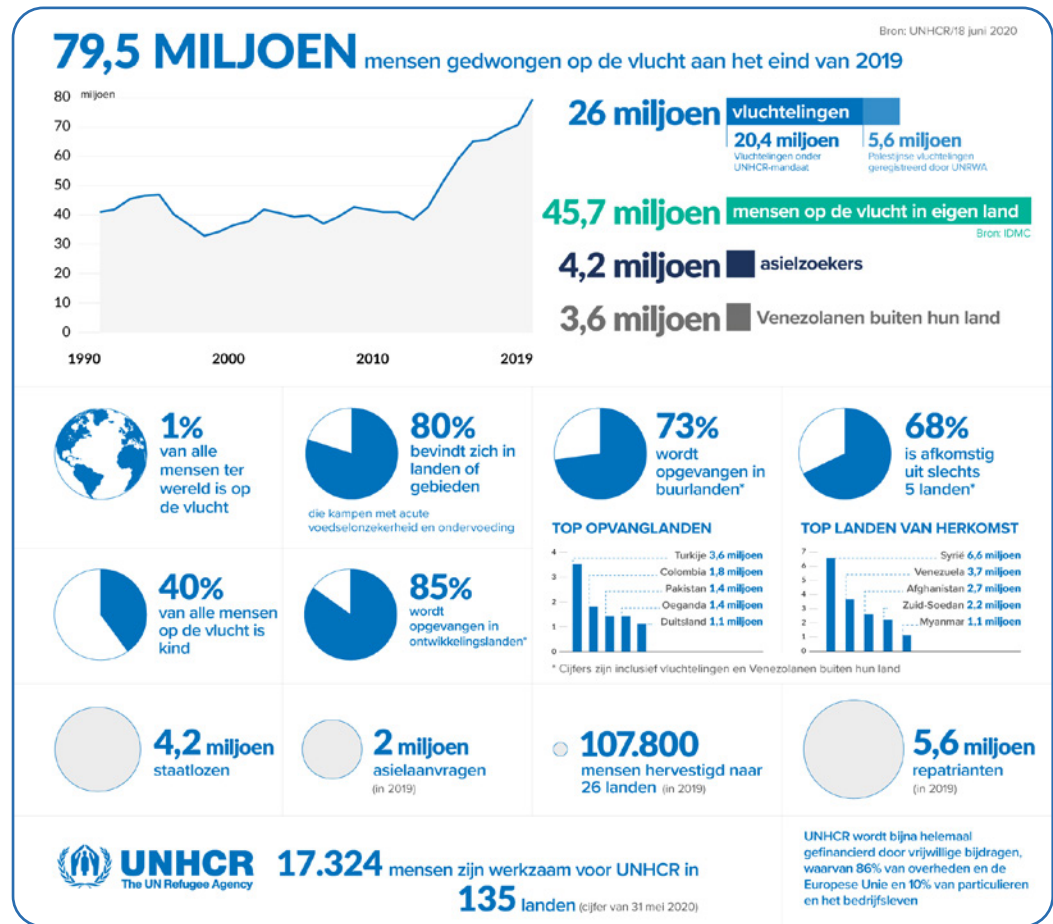
Vluchtelingen zijn ontheemden die gedwongen zijn landsgrenzen te overschrijden en die niet veilig naar huis kunnen terugkeren. Zij hebben het recht om asiel aan te vragen. Het VN-Verdrag betreffende de status van vluchtelingen van 1951 bepaalt dat een vluchteling een persoon is, die

[...] uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de bescherming van dat land niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil invoeren, of die, indien hij geen nationaliteit bezit en ten gevolge van bovenbedoelde gebeurtenissen verblijft buiten het land waar hij vroeger zijn gewone verblijfplaats had, daarheen niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil terugkeren. (VN 1951)

Volgens de United Nations Guiding Principles on Internal Displacement zijn interne **ontheemden**

[...] personen of groepen van personen die gedwongen zijn hun thuis of gewoonlijke verblijfplaats te verlaten of ontvluchten, in het bijzonder als gevolg van of ter voorkoming van de effecten van gewapend conflict, situaties van veralgemeend geweld, mensenrechtenschendingen, natuurrampen of rampen veroorzaakt door de mens, en die geen internationaal erkende grens hebben overgestoken. (VN, 2004)

Hier volgen de meest recente cijfers met betrekking tot de hierboven beschreven categorieën.

Afbeelding 1.7
 Statistieken over
 ontheemden, 2020
 Bron: © UNHCR/
 Younghee Lee

1.4. IMMIGRATIE EN GASTVRIJHEID

In de eerste plaats gaat het bij de kwestie van gastvrijheid om de vraag of staten geheel soeverein kunnen beslissen om hun grenzen volledig af te sluiten. Voor de Duitse filosoof Immanuel Kant was dit in de eerste plaats een ethische vraag. Volgens zijn ideeën moet gastvrijheid niet worden opgevat als een soort gezellig gebaar van vriendelijkheid en vrijgevigheid, maar op basis van een kosmopolitische ethiek als een recht dat aan alle mensen toekomt op grond van hun potentiële lidmaatschap van een wereldrepubliek. Als staten en de mensheid als geheel dit niet inzien en er niet in slagen op deze manier gastvrij te zijn, dan wordt daarmee de basis gelegd voor ernstige wreedheden met betrekking tot de mensenrechten. Zie het voorbeeld uit het werk van Hannah Arendt, die duidelijk stelde dat de organisatie van Europa na de Eerste Wereldoorlog minderheden creëerde die gemakkelijke doelwitten vormden voor genocidale vervolging. Denk bijvoorbeeld aan “staatlozen”, “uitschot van de aarde”, “ongewensten”, “niet-identificeerbare bedelaars, zonder nationaliteit, zonder geld en zonder paspoorten” (Arendt 1962, 269), aan wie de zogenaamd onvervreembare fundamentele mensenrechten werden onzegd. Wat ontstond was een vorm van “georganiseerde eenzaamheid” en isolement. In haar beroemde boek over de oorsprong van het totalitarisme, zei Arendt:

Ontdaan zijn van burgerschap is ontdaan zijn van wereldgezindheid; het is zoals een terugkeer naar een wildernis als holbewoners of wilden [...] Een mens die niets anders is dan een mens heeft de kwaliteiten verloren die het voor andere mensen mogelijk maken om hem als een medemens te behandelen [...] zij zouden kunnen leven en sterven zonder enig spoor na te laten, zonder iets te hebben bijgedragen aan de gemeenschappelijke wereld. (1951, 300)

Afbeelding 1.8
Armeense vluchtelingen
in Bakoe, 1918
© IWM Q 24947,
<https://www.iwm.org.uk/collections/item/object/205213374>

De rol, de functie of de waarde van een nationale groep (in dit geval) en het lidmaatschap van een groep is dat zij een effectieve bescherming van de rechten van een individu bieden.

De Tweede Wereldoorlog en de kampen voor ontheemden waren niet nodig om aan te tonen dat het enige praktische alternatief voor een niet-bestaand vaderland een interneringskamp was. Reeds in de jaren dertig was dit het enige 'land' dat de wereld de staatlozen te bieden had. (Arendt 1952, 284)

De kampen waren dus niet iets dat het nazi-systeem zou creëren, maar iets dat reeds in het hart van Europa aanwezig was sinds het einde van de eerste wereldoorlog.

Afbeelding 1.9
Duitse gevangenen
in een Frans
gevangenenkamp
tijdens de laatste
deel van de Eerste
Wereldoorlog
Bron: National Archives
at College Park, Publiek
domein, via Wikimedia
Commons: [https://
commons.wikimedia.
org/wiki/File:German_
prisoners_in_a_French_
prison_camp_French_
Pictorial_Service_-_
NARA_-_533724.gif](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:German_prisoners_in_a_French_prison_camp_French_Pictorial_Service_-_NARA_-_533724.gif)

Dat is een van de redenen waarom in die tijd het initiatief ontstond om dit probleem op te lossen. Zo heeft Fridtjof Nansen, voormalig poolreiziger, Hoge Commissaris van de Volkenbond voor vluchtelingen en later Nobelprijswinnaar voor de vrede (1922), het zogenaamde Nansen-paspoortstelsel in het leven geroepen.

Afbeelding 1.10
Voorbeeld van het
Nansen paspoort
Source: © Wikimedia
Commons: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:NansenJohansen.jpg>

Afbeelding1.11
Voorbeeld van het
Nansen paspoort
Bron: Noorse Nationale
Bibliotheek, via UNHCR

Het Nansen-paspoort was een erkend reisdocument dat aanvankelijk door de Volkenbond werd uitgegeven voor vluchtelingen en staatlozen die geen reisdocumenten konden verkrijgen van een nationale staat of autoriteit. Dergelijke paspoorten stelden deze personen in staat te reizen (Campoy 2019).

Net als vluchtelingen vandaag, werden ze vaak als een last gezien. Toch slaagde de toenmalige Hoge Commissaris van de Volkenbond voor de vluchtelingen, een voormalig poolreiziger genaamd Fridtjof Nansen, erin de leiders in Europa en elders ervan te overtuigen hun deuren te openen, eerst voor gestrande Russen en later voor Armeniërs en Assyro-Chaldeeërs, naast andere staatloze mensen. Nansen, die eerder bijna een half miljoen krijgsgevangenen naar huis had geholpen, kwam met het idee van een paspoort voor één jaar waarmee mensen uit het land konden reizen waar ze het eerst waren aangekomen, vaak om werk te zoeken. Het aantal landen dat Russen opnam, groeide uiteindelijk tot meer dan 50. Meer dan een dozijn landen meldden zich aan om vluchtelingen met een andere achtergrond op te nemen. In totaal profiteerden bijna een half miljoen mensen van het Nansen-paspoort. (Campoy 2019)

Voor meer informatie over de Nansen paspoorten en staatloosheid, kunt u een uitstekende online interactieve kaart of tentoonstelling van de Stichting EVZ bezoeken.¹

¹ U kunt de volgende link gebruiken: https://www.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=84ce78_74a06_a4c2897bd48561bf43a7d

1.5 VRAGENRONDE IN VERBAND MET HET ONDERWERP EN BEGELEIDING BIJ DE OPDRACHTEN

1.5.1 VRAGENRONDEN

Er zijn **drie vragen rondes** en elk bestaat uit twee vragen die bij de animatievideo horen. Bij alle vragen kunnen de leerlingen meerdere antwoorden kiezen. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Het hoofddoel is de **leerlingen te stimuleren om na te denken over de verschillende perspectieven en dimensies** die vervat zijn in verband met immigratie, vluchtelingen en staatlozen. Het is ook mogelijk dat een leerling geen antwoord kiest en een eigen antwoord en uitleg geeft. In een dergelijk geval is dit een gelegenheid om de zaken verder in de klas te bespreken.

VRAGENRONDE 1

Vraag 1: Was het correct om het gezin aan te houden bij de immigratiecontrole en waarom? (meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- Ja, dat was het juiste om te doen, aangezien het gezin niet over de juiste documenten beschikte om binnen te komen.
- Ja, dat was de juiste handelwijze, aangezien het belangrijk is precies te weten wie een ander land binnenkomt.
- Ja, dat was het juiste om te doen, aangezien het gezin niet het recht had het land binnen te komen.
- Nee, want er was geen manier voor de familie om hun paspoorten te vernieuwen of om nieuwe te verkrijgen.
- Nee, want het gezin had hulp en bescherming nodig.
- Ik weet het niet.

Vraag 2: Waarom zijn paspoorten belangrijk? (meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- Omdat we ons er mee kunnen identificeren.
- Omdat we er veilig mee naar andere landen kunnen reizen en daar dan kunnen verblijven.
- Omdat we er ons staatsburgerschap mee kunnen bewijzen.
- Omdat we er ons eigen land weer mee in kunnen.
- Ik weet het niet.

VRAGENRONDE 2

 Vraag 3: Vind je het eerlijk om een onderscheid te maken tussen inwoners en niet-inwoners?

- Ja.
- Nee.

 Vraag 4: Ben je het ermee eens dat iedereen vrij moet kunnen reizen, verhuizen of wonen waar men wil?

- Ja.
- Nee.

VRAGENRONDE 3

 Vraag 5: Waarom is de opvang en bescherming van vluchtelingen belangrijk? (meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- Omdat hun staat hen niet beschermt of hen zelfs vervolgt of mishandelt.
- Omdat ze vanwege hun eigen veiligheid vaak niet in hun thuisland kunnen blijven.
- Omdat er in hun landen vaak geen fatsoenlijke levensomstandigheden zijn (bijv. ernstig gebrek aan voedsel, honger, klimaatverandering en ernstige droogte, enz.)
- Omdat we arbeidskrachten nodig hebben, moeten we deze mensen in ons land toelaten.
- Ik weet het niet.

 Vraag 6: Sommige personen zijn staatloos. Hoe zou er het best met hun status kunnen omgegaan worden?

- Accepteer ze in andere staten en geef ze staatsburgerschap.
- Een universeel en doeltreffend internationaal systeem aanvaarden voor de bescherming van de rechten van staatlozen.
- Probeer de oorzaken weg te nemen die hen staatloos maakten.
- Niets doen, zeker niet als men vrijwillig afstand heeft gedaan van het staatsburgerschap.
- Ik weet het niet.

1.5.2 ONDERSTEUNING VOOR OPDRACHTEN

In het studentenboek staan drie opdrachten voor leerlingen. Dit deel geeft u enige aanwijzingen hoe u de leerlingen kunt helpen en de opdrachten kunt beoordelen.

Opdracht 1

Deze driedelige opdracht vraagt de leerlingen na te denken over mondiale ethiek, mondiale rechtvaardigheid en kosmopolitisme. U kunt de tekst in paragraaf 1.2 hierboven gebruiken om hen extra informatie te geven. U dient duidelijk te maken hoe de onderlinge verbondenheid van de wereld hun dagelijks leven beïnvloedt.

Opdracht 2

In deze opdracht, die uit drie delen bestaat, wordt de leerlingen gevraagd na te denken over de status van vluchtelingen, ontheemden en staatlozen. U kunt de tekst in paragraaf 1.3 hierboven en de hyperlinks in paragraaf 1.6 hieronder gebruiken om hen extra informatie te geven. De vragen en opdrachten (samen met het verhaal in de geanimeerde video en de promptvragen) bieden ook de gelegenheid voor een klassikale discussie. Daarin kunt u de aandacht vestigen op uiteenlopende standpunten van uw leerlingen en hen vragen die nader toe te lichten.

Opdracht 3

Deze driedelige opdracht vraagt de leerlingen na te denken over het begrip gastvrijheid en het ontmoeten of verwelkomen van anderen. U kunt de tekst in paragraaf 1.4 hierboven gebruiken om hen extra informatie te geven. De vragen en opdrachten bieden ook de gelegenheid voor een klassikale discussie.

1.6 IDEEËN VOOR AANVULLENDE ACTIVITEITEN

Er zijn verschillende uitstekende online bronnen en hulpmiddelen om verder te leren en te spreken over de onderwerpen van deze module. Drie daarvan zijn bijzonder geschikt en interessant.

A. Het project “Nowhere People”¹ presenteert het probleem van staatloosheid op een boeiende manier. Het bevat verhalen, basisinformatie over staatloosheid, uitstekende foto’s en verschillende korte films van staatlozen over de hele wereld.

B. Nansen passports online exhibition², beschikbaar op: <https://www.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=84ce7874a06a4c2897bd48561bf43a7d>, biedt een uitstekend overzicht van de ontwikkeling van het systeem voor de bescherming van de rechten van staatlozen als onderdeel van het systeem voor de bescherming van de mensenrechten.

C. MOAS - Migrant Offshore Aid Station website³ (beschikbaar op: www.moas.eu) met informatie over immigranten en vluchtelingen die naar Europa komen, voornamelijk door de zee over te steken, verhalen van vluchtelingen, een gratis documentairefilm, enz.

¹Beschikbaar op: <http://www.nowherepeople.org/>

²Beschikbaar op: <https://www.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=84ce7874a06a4c2897bd48561bf43a7d>

³Beschikbaar op: www.moas.eu

1.7 WOORDENLIJST

Asiel: de bescherming die door een staat wordt verleend aan iemand die zijn land van herkomst heeft verlaten als vluchteling, meestal een politieke vluchteling. Het is gebaseerd op het recht op asiel zoals vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, Art. 14: "Iedereen heeft het recht om asiel te vragen en te krijgen tegen vervolging in andere landen. Op dit recht kan geen beroep worden gedaan in geval van strafvervolgingen wegens misdrijven van niet-politieke aard of handelingen in strijd met de doeleinden en beginselen van de Verenigde Naties" (VN 1948). Asiel biedt dus bescherming tegen onder meer arrestatie en uitlevering. Een persoon die asiel aanvraagt, wordt een "asielzoeker" genoemd. Een asielzoeker is dus iemand wiens verzoek om bescherming en toevlucht in een ander land nog moet worden behandeld. Elk jaar vragen ongeveer een miljoen mensen over de hele wereld asiel aan.

Burgerschap: de relatie tussen een individu en een staat. Een burger heeft bepaalde rechten en vrijheden en heeft recht op bescherming door de staat, maar heeft op zijn beurt ook verantwoordelijkheden. Veel van deze rechten, vrijheden en verantwoordelijkheden zijn van dien aard dat zij uniek zijn voor burgers van deze staat en niet worden genoten door (inwonende) vreemdelingen en niet-burgers. Het kan worden verkregen door geboorte binnen het grondgebied van een staat, door afstamming, door huwelijk en door naturalisatie.

Gastvrijheid: in de ruimere zin van het woord, een sociaal gebaar van welkom, vriendelijkheid en vrijgevigheid. In de engere zin van het woord, zoals gebruikt in debatten over immigratie en vluchtelingen, wordt het beschouwd als een aspect van rechtvaardigheid. Het recht op gastvrijheid houdt verband met het recht op lidmaatschap.

Kosmopolitisme: een opvatting die stelt dat alle mensen - onafhankelijk van hun staatsburgerschap of nationale staat - evenveel respect en aandacht moeten krijgen. Ethisch kosmopolitisme is de opvatting dat wij in een globale wereld aanzienlijke plichten, verplichtingen en verantwoordelijkheden hebben tegenover anderen, aangezien wij allen deel uitmaken van één globale gemeenschap. Politiek kosmopolitisme pleit voor de idee van een soort concrete wereldpolitiek, wereldregering en bijbehorend wereldburgerschap. Cultureel kosmopolitisme is de opvatting dat wij een onbevooroordeelde belangstelling voor verschillende culturen (met inbegrip van het behoud van deze culturen) en een opkomende universalistische cultuur zouden moeten ontwikkelen.

Mensenrechten: grondrechten die elk menselijk individu (of een groep individuen) toekomen enkel en alleen op grond van het feit dat iemand mens is. Zij beschermen hun fundamentele belangen en waarborgen de mogelijkheid een goed en zinvol leven te leiden (bijv. recht op leven en vrijheid, recht op privacy, recht op een eerlijk proces, vrijheid van godsdienst).

Afbeelding 1.12
Reizen met een paspoort
Bron: © Tima
Miroshnichenko /
Pexels.com

Mondiale ethiek (ook wel planetaire ethiek): een opvatting die de globalisering en wederzijdse afhankelijkheid van de mensheid als geheel erkent, inclusief het feit dat de ernstigste uitdagingen en inclusief de morele uitdagingen waarmee we vandaag de dag geconfronteerd worden (economisch, sociaal-cultureel, technologisch, geostrategisch, informatief, ecologisch enz.), mondiaal zijn in hun essentie en dus alleen kunnen worden aangepakt binnen een mondiaal kader. De taak van de mondiale ethiek bestaat er dus in de ethische dimensies van een dergelijke toestand in kaart te brengen en normatieve kaders van mondiale of transnationale rechtvaardigheid, collectieve actie, handhaving van de vrede en dergelijke naar voren te brengen. Mondiale ethiek kan op verschillende manieren worden vormgegeven of benaderd (bijv. met mensenrechten, ethiek van de mogelijkheden, ethisch kosmopolitisme, mondiale ethos (Weltethos) initiatieven, mondiaal recht en benaderingen van mondiale rechtvaardigheid, ontwikkelingsethiek, enz.).

Mondiale rechtvaardigheid: een benadering in de mondiale ethiek die zich richt op een mondiale schaal en in het bijzonder op het domein van de internationale en mondiale instellingen en de acties en het beleid van staten en andere actoren in de mondiale sfeer die de wereldorde beïnvloeden. Binnen een dergelijk perspectief wordt gezocht naar de universele normen van rechtvaardigheid. Het kan worden onderverdeeld in twee delen: het eerste omvat de politieke dimensies van rechtvaardigheid (bijv. rechtvaardige processen van (mondiaal) bestuur, rechtvaardigheid als aspect van politieke besluitvorming en bescherming van de fundamentele mensenrechten) en het tweede omvat de sociaal-economische dimensies van rechtvaardigheid (bijv. armoede en ongelijkheid, verdeling en exploitatie van hulpbronnen, mondiale handelsregels en vrije toegang tot de wereldmarkten).

Afbeelding 1.13
Wereldbol
Bron: © Wesley Carvalho /
Pexels.com

Ontheemde: een persoon die gedwongen is zijn/haar huis voor langere tijd te verlaten, bijvoorbeeld als gevolg van oorlog, onwettige vervolging of een natuurramp zoals een aardbeving, overstroming, of iets dergelijks. Indien een dergelijke persoon de grens van zijn land niet heeft overschreden, wordt deze persoon beschouwd als een in eigen land ontheemde persoon. Als een dergelijke persoon de grens van zijn land oversteekt, wordt deze persoon als vluchteling beschouwd.

Paspoort: een formeel reisdocument, gewoonlijk door een nationale regering aan haar burgers afgegeven, dat de drager tijdens het reizen identificeert als burger of onderdaan met recht op bescherming in het buitenland en recht op terugkeer naar het thuisland. Het heeft meestal de vorm van een klein boekje en bevat de naam, geboortedatum, foto, handtekening en andere relevante informatie van de betrokkene, waaronder informatie over visa. Als formeel document werd het in de 19e en 20e eeuw standaard.

Afbeelding 1.14
Glimlach
Bron: © Windo Nugroho /
Pexels.com

Staatloze: een persoon die volgens de wetten van geen enkel land als burger of onderdaan wordt beschouwd. In andere woorden betekent dit dat de persoon van geen enkel land de nationaliteit heeft en daardoor de bescherming van een land of staat mist.

visum: een door een staat of gebied aan een vreemd persoon verleende machtiging om dat gebied binnen te komen, daar te verblijven of dat gebied te verlaten. Gewoonlijk wordt een visum in het paspoort van de betrokkene genoteerd.

Afbeelding 1.15
Vluchtelingenkamp
Bron: © hikrcn /
Adobe Stock

Vluchteling: volgens de definitie van de VN zijn vluchtelingen personen die zich buiten het land bevinden waarvan zij de nationaliteit bezitten of waar zij hun reguliere verblijfplaats hebben, maar daar niet naar toe kunnen terugkeren als gevolg van ernstige en willekeurige bedreigingen van het leven, de fysieke integriteit of de vrijheid die voortvloeien uit algemeen geweld of gebeurtenissen die de openbare orde ernstig verstoren.

Waardigheid: fundamentele en bijzondere, onvervreembare waarde die alle mensen hebben op grond van hun mens-zijn. Dit wordt vaak beschouwd als de grondslag voor de fundamentele aanspraken en mensenrechten van elk individu.

1.8 TRANSCRIPT VAN DE VIDEO

1. BINNEN LUCHTHAVEN LOBBY.

Een groep tieners met hun koffers/bagage staat bij elkaar onder het bord waarop staat "EU paspoorten/ EU burgers". Er is ook een ander bord waarop staat: "Alle andere paspoorten". De rij wachtenden onder het tweede bord is veel langer.

Lindsay: Ik ben zo blij dat deze uitwisseling voorbij is en we bijna weer thuis zijn.

David: Ik zou het niet erg vinden om wat langer te blijven hoor... als we elke dag naar het strand mogen gaan. En Pieter-Jan was een fantastische kamergenoot... Hij is wel een nog grotere slaapkop dan ik.

Pieter-Jan: Hé, ik ben helemaal geen slaapkop. We zijn op de meeste avonden gewoon vrij laat gaan slapen.

Sarah: Ik miste mijn familie meer dan ik had verwacht.

Leraar (tegen de tieners): Hé allemaal, wel even opletten... Pak jullie paspoorten en hou ze bij de hand. We staan bijna vooraan in de rij.

Sarah: Hier is die van mij. Hij is wel een beetje versleten. Niet echt door veel te reizen, maar gewoon door heen en weer te bewegen in een la. Eigenlijk gebruik ik hem bijna nooit, omdat je zonder paspoort ook naar zoveel plaatsen en landen kunt gaan.

Lindsay: Die van mij ziet er nog als nieuw uit. Mijn moeder bewaart onze paspoorten altijd netjes in een speciale doos.

De groep begeeft zich naar de paspoortcontrole. Zij zien in een andere rij een gezin dat door immigratiebeambten uit de rij wordt gehaald. Zij horen een van de ambtenaren zeggen:

Immigratiebeambte: "Het spijt me, maar ik moet u en uw gezin de toegang tot het land ontzeggen. Uw paspoorten zijn niet meer geldig. De staat die ze heeft uitgevaardigd komt niet meer voor in onze lijst van erkende paspoorten. Volgens ons bestaat de Derde Republiek van Madagascar niet meer..."

De groep studenten gaat nu naar de andere kant van de controlepost, nog steeds een beetje overstuurd door wat ze zojuist hebben gezien.

2. BINNEN LUCHTHAVEN LOBBY: ANDERE KANT CONTROLEPOST.

Sarah: Nou, dat was raar om mee te maken. Dat gezin mag het land niet in.

David: Ja. Ik weet niet hoe ze dachten zonder paspoort te worden toegelaten! Wat dachten ze wel niet. Waarom gaan ze niet gewoon naar huis en blijven daar of gaan ze nieuwe paspoorten halen?

Lindsay: Maar... hoorde je niet dat ze misschien geen thuis hebben. Misschien zijn ze wel staatloos.

Pieter-Jan: Doe niet zo gek. Iedereen komt toch ergens vandaan. Dat is toch duidelijk. Je moet je op bijna elk belangrijk formulier of document je nationaliteit of land van verblijf vermelden.

Lindsay: Nee, zo eenvoudig is het toch niet. Er zijn over de hele wereld veel mensen staatloos. Ik weet van Friedrich Nietzsche, de filosoof waar we het vorige week over hadden, dat hij staatloos was, omdat hij zijn Pruisisch staatsburgerschap had opgegeven. En zo zijn er nog vele anderen, maar dan meestal niet uit eigen beweging.

Pieter-Jan: Tja, als je in eenzaamheid en als een vreemde vogel wilt leven, dan is dat je eigen probleem. Maar als je dan naar het buitenland wilt reizen, dan denk je toch eerst aan een paspoort.

De leraar ziet dat de leerlingen hevig aan het discussiëren zijn, maar hij moet hen even alleen laten en zegt: "Hey Hey... kalmeer eens een beetje. Blijf hier op mij wachten. Ik moet de dienstregeling van de bus bekijken en onze tickets kopen. Blijf hier bij de bagage en ga nergens heen! Ja, ik heb het in het bijzonder tegen jou, Pieter-Jan."

3. BINNEN LUCHTHAVEN LOBBY.

De scène verandert een beetje; er wordt wat meer ingezoomd op de leerlingen. We zien de leerlingen verder discussiëren.

Lindsay (zet het gesprek voort): Ik denk dat het verkeerd is dat ze die familie zo behandelden.

Die familie viel helemaal niemand lastig.

Pieter-Jan: Dat kan misschien wel zo zijn. Maar ik denk niet dat het eerlijk is als ze hen zomaar het land zouden binnenlaten.

David: Ik ben gewoon blij dat we niet in de lange rij hoefden te staan en dus ook niet lang hoefden te wachten, omdat we als EU-burgers voorrang hebben.

Sarah: Ik vind dit heel erg oneerlijk. Het is niet de schuld van die mensen dat ze buiten de EU geboren zijn. Dat is toch gewoon puur toeval. En het is ook niet zo dat Europa van ons is; we hebben er geen recht op. En waarom bestaan er eigenlijk grenzen?

Pieter-Jan: Nou, anders zou iedereen gewoon hierheen komen. Het zou net een invasie zijn. Het land zou overbevolkt geraken en niemand zou hier meer willen blijven. Het is gewoon verstandig dat alleen staatsburgers recht hebben op toegang en verblijf.

Lindsay: We zijn net in Marokko geweest. We mochten naar binnen en de mensen daar waren erg gastvrij.

Pieter-Jan: Daar gaat het niet om. We hadden gereserveerd bij een hotel en hadden onze paspoorten. We waren ook niet van plan om daar te blijven.

Sarah: Maar wat als iemand geen thuis meer heeft?

David: Ja, dat is hun eigen probleem. Vorige maand hebben mijn vader en ik meegedaan aan een demonstratie. Het is toch duidelijk dat we buitenlanders buiten de deur moeten houden, want er is voor onszelf niet eens voldoende werk. Mijn vader is nu al meer dan een jaar werkloos. We riepen tijdens het demonstreren: "Bouw een muur, hoog en duur!" Ik vond het tof om bij die groep demonstranten te horen, het leek dat iedereen begreep hoe ik denk.

Lindsay wordt heel erg verdrietig. Ze duwt haar koffer weg van de groep, gaat erop zitten en begint te huilen.

David: Wat is er aan de hand, Lindsay?

Lindsay: Laat me alsjeblieft gewoon met rust.

David: Wat? Wat heb ik nu weer gedaan?

Sarah: Jullie! Jullie twee. Stop nu met die onzin! Weten jullie niet dat moeder van Lindsay tijdens de Balkanoorlogen gevlucht is.

De meeste van haar familieleden zijn omgekomen toen haar huis werd platgebrand. Ze was toen nog maar net 18 en ze moest grenzen van verschillende landen oversteken om eindelijk een veilige plek te vinden waar ze mocht blijven. Ze had geen paspoort of ander bewijs van haar identiteit.

Pieter-Jan: Dat heb ik echt nooit geweten.

Sarah: Het maakt helemaal niets uit. Hou gewoon op met je stomme propaganda en te praten over wat wel of niet het recht van iemand is. Je kent niet de achtergrond van elke persoon. Het is makkelijk om te zeggen, "Haal een paspoort" of "Ga naar huis". Ik zou wel eens willen weten wat jullie zouden denken en hoe jullie je zouden voelen als je geen thuis had en ook geen manier om aan een paspoort te komen.

David: Het spijt me. Ik wilde Lindsay niet kwetsen. Dat is dus de reden dat ze vertelt dat haar moeder hun paspoorten in een speciale doos bewaart.

Sarah: En het is niet alleen haar moeder. Veel mensen zijn staatloos en niet door hun eigen keuze. Niet bij een staat behoren en geen erkende identiteit hebben betekent niet direct geen rechten hebben. Zulke mensen zijn vaak het slachtoffer van misdaden en ander onrecht. Het betekent dus veel meer dan geen grenzen over kunnen steken.

David: Het spijt me echt heel erg. Ik denk dat ik fout zat.

Pieter-Jan: Ja, dat vind ik ook jammer. Uiteindelijk zijn we allemaal mensen en vormen we samen één mensheid. Het verschil tussen ons en "Alle andere paspoorten" [VERWIJZEND NAAR HET BORDJE BOVEN DE CONTROLEPOST] is eigenlijk willekeurig.

David: Ik wil Lindsay mijn excuses aanbieden voor wat ik heb gezegd en hoe ik erover dacht.

Pieter-Jan: Ik ook. Laten we naar haar toe gaan.

1.9 REFERENTIES

- Appiah, Kwame Anthony. 2007. *Cosmopolitanism: Ethics in a World of Strangers*. London: Penguin Books.
- Arendt, Hannah. 1951. *The Origins of New York*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Audi, Robert. 2007. *Moral Value and Human Diversity*. New York: Oxford University Press.
- Benhabib, Seyla. 2004. *The Rights of Others*. Cambridge: Cambridge University Press. Kindle Edition.
- Benhabib, Seyla. 2011. *Dignity in Adversity. Human Rights for Troubled Times*. Cambridge: Polity Press.
- Campoy, Ana. 2019. What we can learn from the revolutionary passport that helped 1920s refugees. Quartz. Beschikbaar op: <https://qz.com/1659736/the-1920s-refugee-passport-that-could-help-solve-todays-border-crisis/>
- Couldrey, Marion & Herson, Maurice. 2009. Introduction: From the editors. *Forced migration review*, 32: 2.
- Nagel, Thomas. 2005. The Problem of Global Justice. *Philosophy & Public Affairs* 33(2): 113–147.
- Nussbaum, Martha. 2006. *Frontiers of Justice: Disability, Nationality, Species Membership*. Cambridge, MA: Belknap Press of Harvard University Press.
- Singer, Peter. 2004. *One World: The Ethics of Globalization*. New Haven: Yale University Press.
- Strahovnik, Vojko 2019. *Global Ethics. Perspectives on Global Justice*. Berlin: LIT Verlag.
- VN. 1948. Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Beschikbaar op: https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/dut.pdf
- VN. 1951. Verdrag betreffende de status van vluchtelingen. <https://www.cmo.nl/nothingaboutus/pdf/vlucht.pdf>
- VN. 1954. Verdrag betreffende de status van vluchtelingen. https://www.cgvs.be/sites/default/files/content/download/files/verdrag_van_geneve.pdf
- VN. 2004. United Nations Guiding Principles on Internal Displacement. <https://www.unhcr.org/protection/idps/43ce1cff2/guiding-principles-internal-displacement.html>
- UNHCR. 2021. Ending Statelessness. <https://www.unhcr.org/ending-statelessness.html>
- UNHCR. 2020. Global Trends. Forced Displacement in 2019. Beschikbaar op: <https://www.unhcr.org/5ee200e37.pdf>
- OHCHR. 2021. What are human rights? Beschikbaar op: <https://www.ohchr.org/en/issues/pages/whatarehumanrights.aspx>

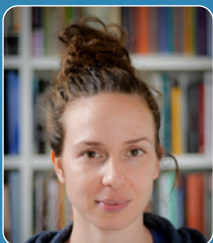

University of Ljubljana

Vojko Strahovnik (Slovenj Gradec, 1978) is universitair hoofddocent filosofie aan de Faculteit Letteren van de Universiteit van Ljubljana en senior onderzoeker aan de Faculteit Theologie van de Universiteit van Ljubljana, Slovenië. Zijn onderzoek richt zich op moraaltheorie, praktische ethiek en epistemologie. De impact van zijn werk varieert van nieuwe en belangrijke theoretische inzichten in de aard van normativiteit (de rol van morele principes in de vorming van morele oordelen, het gezag van het normatieve domein en epistemische deugdzaamheid) tot overwegingen met betrekking tot praktische dimensies van ons leven (bijv. de rol van schuld en morele schaamte in verzoeningsprocessen, het belang van intellectuele en ethische deugden in dialoog en onderwijs, mondiale rechtvaardigheid, dierenethiek).

Roman Globokar (Novo mesto, 1971) bekleedt de leerstoel van het Departement Moraaltheologie aan de Faculteit Theologie van de Universiteit van Ljubljana. Eerder was hij godsdienstleraar op een middelbare school en twaalf jaar lang was hij de directeur van de grootste katholieke school in Slovenië. Hij is lid van de Nationale Commissie voor Medische Ethiek en van de Nationale Raad van Deskundigen voor Algemeen Onderwijs. Ook doceert hij theologische ethiek, bio-ethiek en sociale ethiek. Daarnaast is hij verantwoordelijk voor de internationale uitwisseling aan zijn faculteit. Tenslotte is hij medeauteur van leerboeken voor godsdienstonderwijs op Sloveense katholieke scholen en heeft hij een monografie geschreven over onderwijsuitdagingen in het digitale tijdperk.

Mateja Centa (Ljubljana, 1983) is onderzoeker aan de Faculteit Theologie van de Universiteit van Ljubljana, waar ze zich vooral bezighoudt met filosofie en theorieën over emoties, Gestaltpedagogiek, ervaringsleren en holistisch leren. In 2021 startte ze een tweejarig postdoctoraal onderzoeksproject, getiteld *Outlining an Extended Cognitive Theory of Emotions in the Context of a Theology of Emotions: Bodily Sensations, Cognition, and Morality*. Ze werkt ook mee aan internationale projecten op het gebied van ethiek, wetenschappelijke integriteit, onderwijs, en de preventie van radicalisering van jongeren.

Matej Purger (Ljubljana, Slovenia, 1983) is onderzoeker aan de Faculteit Theologie van de Universiteit van Ljubljana. Hij is katholiek theoloog met bijzondere belangstelling voor psychologie en toegepaste ethiek. Zijn professionele loopbaan heeft hem geleid van de theoretische studie van ethiek naar het werk in inhoudelijke beoordeling en kennisoverdracht aan jonge ondernemers in een business accelerator. Wanneer hij kennis maakt met een theoretische benadering, kijkt hij altijd naar manieren om die te implementeren; wanneer hij praktijken observeert, bestudeert hij de theorieën erachter.

DUC8 Consortium

Dit boek is gefinancierd door het Fonds voor interne veiligheid - Politie van de Europese Unie.

9 789464 449112 >

De inhoud van dit boek geeft uitsluitend de mening van de auteurs weer en valt uitsluitend onder hun verantwoordelijkheid. De Europese Commissie aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het gebruik dat eventueel wordt gemaakt van de informatie die erin is vervat.